

nega in književnega življenja ukrajinskega naroda. Čim se je ruska vojska polastila vzhodne Galicije, je začela kruto preganjati Ukrajince tudi tukaj. Zaprla je vse ukrajinske šole, zabranila izhajanje ukrajinskih knjig in časopisov, oplenila in požgala ukrajinske knjižnice in muzeje, tako da se je zdelo, da je napočila zadnja ura ukrajinskega naroda. Edini ukrajinski časopis je izhajal v tej dobi na Dunaju pod naslovom »Vistnyk vyzvolennja Ukrainy« (Vestnik osvoboditve Ukrajine) in je prinašal tudi spise ukrajinskih pisateljev. Na boljše so se obrnile razmere šele po razpadu Rusije in Avstrije. Za kratko dobo se je vse ozemlje, kjer prebivajo Ukrajinci, zedinilo v samostojno ukrajinsko republiko, ki pa je po krutem boju postala plen ruskih boljševikov in Poljske. Vzhodna Galicija je prišla pod poljsko oblast in je nehala biti ukrajinski Piemont. Vzhodna Ukrajina pa je po odcepitvi od Rusije bila skoraj tri leta torišče strašne državljanske vojne, dokler ni komunistična ukrajinska vlada s pomočjo boljševiške Moskve zlomila odpor ukrajinske vasi. Tako nastanejo tukaj šele leta 1921. več ali manj redne razmere in s tem tudi ugodnejši pogoji za razvoj lepe književnosti. Središče ukrajinske književnosti je v začetku Kijev, a kmalu nato Harkiv, glavno mesto ukrajinske sovjetske republike.

Velika revolucija, ki je imela v Ukrajini v začetku izrazit narodni, a šele pozneje socialni značaj in ki je do temelja porušila dotedanji državni ustroj in socialni red, ni ostala brez vpliva na književnost. Nazori o razmerju literata do družbe in o nalogah in ciljeh lepe književnosti so se tako temeljito spremenili, da pri ocenjevanju sodobnega ukrajinskega slovstva ni mogoče molče iti mimo njih. Te nazore je mogoče najboljše spoznati vse do l. 1921., ko se je utrdila boljševiška vlada, iz literarnih časopisov in zbornikov. V tem kratkem pregledu ni prostora, da bi se natančneje bavili z njimi; zato jih hočemo v glavnem samo omeniti.

Časopisi in zborniki.

Takoj po izbruhu ruske revolucije l. 1917. je začel zopet izhajati Literaturno-Naukovyj Vistnyk (Literarno znanstveni vestnik), ki je izhajal mesečno do l. 1919. Ker ni znal najti prave literarne in politične smeri in je omalovaževal povojne moderne književne struje, je začelo izhajati mnogo novih časopisov. Tako se je ob koncu l. 1917. pojavil časopis »Šljah« (Pot), ki je dal prostora tudi mlajši pisateljski generaciji. Državljska vojna mu je že l. 1919. zadala smrt. Velikega bibliografičnega pomena je bil časopis »Knyhar« (Knjigarnar), ki je izhajal od l. 1917. do l. 1919. in je prinesel več člankov o mladih pesnikih. L. 1919. je začel izhajati tednik »Mystectvo« (Umetnost), ki je zbral okrog sebe komunistične pesnike, ki so se postavili v službo proletarske revolucije. Izšlo je samo pet številčk. Sledil mu je l. 1921. v Harkivu mesečnik »Šljahy mystectva« (Pota umetnosti). Propagiral je idejo »proletarske umetnosti«. Prispevali so vanj pe-

Willi Geiger, Ilustracija k Dostojevskemu

sniki in pisatelji, ki jih je potisnila v ospredje boljševiška revolucija. L. 1925. ga je zamenjal mesečnik »Červonyj šljah« (Rdeča cesta), glasilo komunističnih književnikov. Izdatna vladna podpora ga je tudi moralno postavila na trdne noge. Od l. 1925. pa izhaja v Kijevu v istem duhu pisani mesečnik »Žyttja i revolucija« (Življenje in revolucija), namenjen podeželski polinteligenci, bolj izobraženim kmetom in delavcem.

Za razumevanje te dobe političnih in idejnih prevratov imajo še večji pomen zborniki ali almanahi, ki dajejo jasno sliko nazorov mlajših povojnih ukrajinskih književnikov.

Krožek »Mladi pesniki in pisatelji« je začel l. 1918. izdajati »Literaturno-krytyčnyj almanah«. »Lepota je nekaj absolutnega, umetnik je duhovnik te absolutne lepote«, tako proglašajo v uvodu. Geslo »umetnost radi umetnosti« smatrajo za obče veljavno resnico. Zbornik »Muzaget«, ki je izšel l. 1919., pa strastno brani načelo narodne umetnosti, kajti »ni nikake tvorbe razreda, ljudske množice ali drugih kolektivov, ampak obstoja samo narodna tvorba«. Muzaget visoko ceni »individualno tvorbo« in »tvorno individualnost«. Umetnost smatra za »silo, ki že sama v sebi obsega svoj cilj, kateri je neodvisen od duha časa«, odklanja pa geslo »umetnost radi umetnosti«.

K omenjenemu almanahu stojita v ostrem nasprotju dva zbornika, ki sta zbrala okrog sebe boljševiške književnike. Sta to »Červonyj vinok« (Rdeči venec), ki je začel izhajati l. 1919. v Odesi, in »Žšytky borotjby« (Zvezki borbe), ki je izšel l. 1920. samo v prvi številki. V njih navdušujejo revolucionarni pisatelji k »aktivnemu življenju, k boju, k tvorbi«.